

MARK & STALD

FAGLIG TALT

AF LISBETH FRANK HANSEN
ØKOLOGISK RÅDGIVNING, GEFION

HVAD VIL DU VÆRE EXCELLENT TIL NÆSTE ÅR?

Året går på held, og ofte giver det anledning til tilbageblik og status over året, der er gået. Det er også meget godt, men hvis du vil være med til at præge og måske skabe ny udvikling inden for økologien, så er det med at se fremad, tænke nyt og se muligheder. Succes som økolog hænger i høj grad sammen med at være på forkant med tingene.

Har du tænkt over, på hvilke områder du gerne vil udvikle økologien på din bedrift? Selvfølgelig skal reglerne overholdes, og økonomien være bæredygtig, for at der er plads til udvikling, men hvad vil du ellers være excellent til i fremtiden? Er det energi- og klimaområdet, der skal i fokus, næringsstofferne og miljøet, dyrevelfærden eller din egen livskvalitet? Valget er dit.

Nu er det heldigvis ikke sådan, at forbedringer på det ene område udelukker forbedringer på et andet område, men i nogle tilfælde bliver man nødt til at prioritere i forhold til, hvad man selv synes er vigtigt.

Eller i forhold til det, ens aftagere og kunder synes, er vigtigt. Skal dyrene have lov til at gå ude hele året, som det er mest naturligt for dem, eller skal de på stald, så deres uddunstninger kan opsamles og styres af hensyn til miljøet?

Som udgangspunkt for en prioritering af dine fremtidige fokusområder, er det rigtig godt at kende status på din bedrift inden for både de miljømæssige, økonomiske og sociale aspekter. Hvor bæredygtigt er det, du har gang i? Her kan jeg kun anbefale, at du får lavet en såkaldt bæredygtighedsanalyse.

Programmet, som vi anvender, har fornylig været præsenteret her i avisen og på økologikongressen. Det kaldes RISE - Response Inducing Sustainability Evaluation - og måler på ikke mindre end 50 forskellige parametre. Produktet er en fin rapport med en meget overskuelig grafisk fremstilling af bæredygtigheden på netop din bedrift. Med den i hånden kan du nemt se, hvor der er behov for forbedringer og mere fokus i fremtiden.

Tak, alle sammen, for jeres store indsats for økologien i året, der er gået, og god vind med arbejdet for et mere bæredygtigt økologisk landbrug i det nye år.

“ Tak, alle sammen, for jeres store indsats for økologien i året, der er gået, og god vind med arbejdet for et mere bæredygtigt økologisk landbrug i det nye år.

Økologisk hvede med udlæg af rødkløver. Hveden er blot høstet med høj stub. Anvender man ribbehøster, kan stubben sættes endnu højere, så udbyttet af biomasse til energi øges. Foto: Peter Brønnum

Lad halmen stå til senere

Ribbehøst eller blot høst med høj stub kan - måske - gøre efterafgrøden mere værd til energiformål

ENERGI I PLANTEAVL
AF KAREN MUNK NIELSEN

Lad halmen stå på marken og høst den senere på efteråret sammen med udlægget, og du får både en salgsafgrøde og en energiafgrøde ud af samme areal.

Det er tanken med et forsøg, som et par landmænd i år afprøver i henholdsvis Vig på Sjælland og Ødum i Østjylland. Afgrøden er hvede med udlæg af enten rødkløver eller rajgræs.

- Det er en god, opretstående afgrøde at begynde med, lyder det fra projektleder Erik Fog, Videncentret for Landbrug, som har fået og udmøntet ideen i et projekt om økologisk gødning af faste biomasser.

- Der bliver gjort mange forsøg med at udnytte efterafgrøder til biogas, men ofte giver de for lidt. Kan vi få halmen med, er der potentiale til mere energi. Man skal helst over tre ton tørstof pr. ha, for at det kan betale sig at høste, og det er der ofte alene i halmen. Så kan man i højere grad betragte grønmassen som ensileringsmiddel, forklarer han videre.

Naturlig forbehandling

En mere effektiv udnyttelse af markens ressourcer står højt på den økologiske dagsorden. Markerne skal producere fødevarer og energiafgrøder og helst på samme tid, så energiafgrøderne ikke op-

tager jord, der kan anvendes til foder- og fødevarerproduktion.

Halm er en god energikilde, men en del af kulstoffet er hårdt bundet og svært at få frigjort i biogasanlægget uden en form for forbehandling. Erik Fog håber, at metoden med at lade stråene stå i kombination med ensilering kan åbne halmen, så mere kulstof kan udnyttes til metan.

- Tørstofmængden var intakt, da vi høstede halmen her i november. Spørgsmålet er, om energien stadig er i halmen. Det ved vi først til foråret, når vi har målt gasudbyttet, siger Erik Fog, der med egne ord vil blive meget overrasket, hvis det letomsættelige kulstof er forsvundet undervejs.

Han konstaterer, at i modsætning til

Halm og efterafgrøde er klar til finsnitning og ensilering i november. Foto: Frank Bondgaard.

halm på jorden, der hurtigt bliver omsat og smuldrer, bevarer den høje stub sin struktur. Stråene bliver godt nok angrebet af svampe, men måske er det lige frem en fordel.

- Hvis vi er heldige, er svampene med til at åbne lignin i stråene, og mælkesyregeringen i ensilagen kan måske yderligere gøre energien tilgængelig, håber Erik Fog.

Kendte teknologier

I projektet har landmændene blot hævet mejetærskerens skærebord ved høst, men metoden kan forfines ved at benytte en ribbehøster. Det vil øge halm mængden til energi og gøre det muligt at bruge metoden i byg og andre afgrøder, der ikke er så stivstråede som hvede. Halm og efterafgrøde er finsnittet og ensileret i henholdsvis silo og wrappede bigballer.

- Der er ikke noget af det her, der er raketvidenskab. Alt er kendte teknologier, der bare bliver brugt på en lidt anden måde. Det er lige til at gå til, og det gør det muligt for alle at gå i gang, siger Erik Fog.

Vanskelig begyndelse

Udbytte i de to forsøgsmarker har ikke været imponerende, men ligger omkring tre ton. Det skyldes primært den tørre sommer, som satte udlægget i stå. Senere forhindrede regn, at biomassen kunne høstes og ensileres. Det lykkedes først i november.

- Man kan godt betragte det som en fiasko, men man kan også vælge at se det som en succes, at det overhovedet kunne lade sig gøre i et år som i år, konkluderer projektlederen.